

Da jeg studerte psykologi på 70-tallet, var incest ikke et tema i det hele tatt, skriver **Torfinn Espedal**.

Morerer

Det eksisterer en utbredt forestilling om at det bare er menn som begår seksuelle overgrep mot barn. Dessverre viser det seg at dette ikke stemmer, og at «morene» ikke alltid er så hyggelige som Tang Wa synger om. Tabuet knyttet til kvinnelige overgripere sitter dypt. Morskjærlighet er nærmest et hellig begrep. Kulturens forventning om å ha denne dype og grunnfestede følelsen for sine barn kan bli en stor belastning for de mange kvinner som har mer nyansert følelser for sine barn. Vi ble minnet om det nylig da Aage Storm Borchgrevinks bok antyder at Behring Breivik kan ha vært utsatt for overgrep fra sin mor. Hilde Sandvik i BT reagerte med en artikkel som konkluderte: «Alt handler om far.» En merkelig kommentar. Jeg har tenkt: Dersom det hadde vist seg at Behring Breivik hadde vært utsatt for overgrep fra sin far, hadde dette fått et annerledes og mer fremtredende uttrykk i mediebildet?

ET BARNs tidligste kontakt med sine omsorgspersoner nedfeller seg i individet som dype, grunnleggende identifikasjoner. Grovt sagt kan vi si at barnet i stor grad blir sine nære relasjoner. Vi har lett for å glemme hvor følsomme små barn er. Når jeg møter folk, pleier jeg av og til å fantasere over hvordan det ville vært å være et lite barn og ha vedkommende som omsorgsperson. En tankevekkende øvelse.

Det er fortsatt sånn at mødre/kvinnene oftest er den primære omsorgspersonen. Dette har både biologiske og sosiale årsaker. Å påpeke det viktige ansvaret dette innebærer, bringer ofte forsvarere på banen som vil ha seg frabedt at mor skal få ansvaret når noe går galt.

ETTER HVERT som det har blitt dokumentert at fedre, onkler, bestefedre og andre mannlige tilknytningspersoner står for en overraskende stor mengde av seksuelle overgrep mot barn, kan det se ut som det skjer en generaliseringsvridning hos mange i retning av

at dette er en grunnleggende egenskap ved menn. At menns kjønnsdrift er av en slik karakter at alle menn er overgripere. Menn som i utgangspunktet har fått sosialisert et tabu mot å agere seksuelt mot barn, blir usikre og lar være å bade nakne med sine barn. Når det nå begynner å bli dokumentert at også kvinnelige tilknytningspersoner er seksuelle overgripere, skjer lett den samme generaliseringsfeilen. At overskridelser er en egenskap ved kvinnenes natur.

SEKSUALITET og seksuelle reaksjoner har et sterkt biologisk/kroppslig fundament. Stimulering av disse dyriske instinktene utløser sterke følelser og reaksjoner. Kulturens sosialisering bestemmer i stor grad hvilke uttrykk disse aktiveringene får. Men det blir det enkelte individs historie som blir avgjørende for håndteringen av disse kreftene.

PORNOGRAFIENS enorme gjennomslagskraft i samfunnet er et uttrykk for at seksualiteten ikke har funnet en integrert plass i vår kultur. Som kliniker ser jeg gang på gang hvordan overgrep fra nære omsorgspersoner har forplantet seg gjennom forstyrrelser over flere generasjoner. Ved å fortrenge, holde skjult, se bort fra slike forhold, får disse onde sirklene bre seg. Da Freud i sin behandling av kvinner omkring 1890-tallet ble konfrontert med flere beretninger om overgrep, valgte han benektning og tilskrev dette pasientenes ødipale fantasier og ubevisste ønsker.

DA JEG studerte psykologi på 70-tallet, var incest ikke et tema i det hele tatt. At det nå omsider også blir synliggjort at kvinner står for seksuelle overgrep, er et viktig skritt i retning av å redusere disse overskridelsene.

Neste gang vil jeg referere hva vi vet om mødres seksuelle overgrep.

Torfinn Espedal er psykolog, spesialist i klinisk psykologi. Han arbeider i privat praksis ved Dialog Psykologsenter. www.dialogpsykologsenter.no